

Přerov za knížat a králů z rodu Přemyslovců

Z knihy "Přerovsko: město i hejtmanství", 1893

František Bayer – redaktor Bibliotéky pedagog. klasiků v Přerově

Když v vysvobodil Moravu a slovensko z moci Maďarů Boleslav I. z rodu Přemyslova (935 - 967), připojil obě země k Čechám.

Za nezdrábného Boleslava III. Ryšavce (999 – 1002) dobyl Moravu a později i Čechy polský král Boleslav Chrabrý. Po jeho smrti 1025 vzal Moravu Štěpán Svatý, král uherský. Ale Břetislav, český Achilles, dobyl Moravu a spojil ji opět z Čechami v roce 1028. Spravuje pak Moravu jako vojvoda moravský a sídlil na Olomouckém hradu.

V roce 996 se měl zdržovat dle pověsti v Přerově sv. Vojtěch, druhý biskup pražský. Dle nařízení Břetislava je Morava rozdělena na troje knížectví Olomoucké, Brněnské a Znojemské, knížectví pak na župy.

Za Břetislava se Přerov stal místem zeměpanským a byl mu bezprostředně podřízen.

Spravován jsa knížecím kastellanem a purkrabím (roku 1065) - jmenuje se Zmyl castellanus de Preroue.

Za panování Vratislava a jeho nástupců Přerov mnoho vytrpěl různicemi vzniklými za příčinnou nešťastného zákona o stařešnictví mezi Přemyslovci, která dlouhá léta trvaly, jakož i vpády Polanův 127 let trvavšími.

Roku 1183 vévoda Frydrych potvrdil Templářům všechna obdarování učiněná od jeho předchůdců, zejména darování jednoho dílu spuštěného a opuštěného Medlejova (ad unum Urutrum in Provincia Preroviensi, pertinentem ad Castrum Hradec, terra autem eadem vocatur Radczis - v kraji Přerovském, který náleží k tvrzi Hradci, též kraj však nazývá se Radczis)

Roku 1241 v měsíci květnu přivalily se divé davy Tatarů na Moravu, celou nešťastnou zemi ničíce ohněm i mečem. Vše prchalo do tmavých hvozdu a na vysoké hory, na Štramberk, Kotouč a Hostýn. Mongolové valili se však dobytve Štramberku podél Bečvy přes Hranice a Lipník ku Přerovu. Olomoučané jistě doufali, že pevné město Přerov jim odolá a dodávali si tím odvahy. Avšak ani pevné hradby a valy nezabránilly Přerov.

20. května 1241 vystupovaly ohromné kotouče dýmu nad Přerovem a hrozná zvěst "To Přerov hoří" rozléhala se po celém Olomouci. Přerov padl již po prvním útoku, byl zapálen a zničen. Ještě v noci zapálili Tataři 20 jiných osad na Přerovsku. Odtud táhli k Rokytnici, kdež dobili opevněného ležení křesťanského. Ihned byli před Olomoucí, ale zde je porazil Jaroslav ze Slivína, později ze Štamberka, zvaný tak že "Haná prázdná byla Tatar vrahov". Toho času dle listin bydleli v Olomouci biskup Kunrat z Friedeberka, probošt Dětrich a čtyři arcijáhnové moravští, mezi nimi Esau, arcijáhen přerovský.

Templáři dostali teď Přerov za odměnu služeb prokázaných; neboť od roku 1255 jmenují se královští kasteláni přerovští. Templáři byli kolem let 1250 - 1314 nájemníky Přerova.

Sotva se Morava zbavila Tatarů, již tu byli zase Plavci, čili Kumáni z Uher, podobní Tatarům. Přerov však nemohli ztéci pro udatné bránění přerovských měšťanů.

Za tento udatný odpor a věrnost dal král Přemysl Otakar II. obdařit měšťany přerovské týmiž svobodami a právy jaké používali Olomoučtí (listinou v Olomouci 5.1.1256), volit si sudího a 12 rad městských a 24 měšťanů čelných, ježto postaveni jsou nad měrami a váhami kvůli zvelebení obchodu. Dále byli zproštěni na 15 let všech daní a dávek. Po uplynutí této doby měli platit po půl hřivně stříbra (8 lotů stříbra) z lánu. Kromě toho obdařil král Přerov právem

mílovým, jenž zahrnuje veškerou pravomoc na míli cesty dokola a výhradní právo provozovat veškerá řemesla, šenkovati pivo a víno v takovém okolí. Z toho je vidět, že Přerov byl městem zeměpanským tj. markrabím podřízeným.

Po pádu Otakarově se město podrobilo Rudolfovi Habsburskému, který právě u Rosic táborem se rozložil bez odporu. Ten pak potvrdil veškerá práva a privilegia a ještě důchody ze Cla mostního na 20 let přidal. Mimo to ještě Přerov osvobodil od cla a mýt v celé říši německé.

V tomto čase bylo zřízeno Dolní náměstí. Stará pověst vypravuje, že od starodávna se v místech Dolního náměstí rozprostíral hustý prales. Prvními obyvateli byli uhlíř a myslivec. Takovým způsobem se Přerov vzkvétal a povznesl se velmi rychle, takže král Václav II. zde zřídil roku 1293 cudu, tj. menší soud zemský.